

Quàng Đới Cn

Năm 2014, Quàng Đới Cn xuất bản tác phẩm “Akhar thrah phō thông – Dụ n m t th i” (Nhà xuất bản văn hóa-văn nghệ, TPHCM, 2014). Đây chỉ là cuốn tiểu thuyết viết về lịch sử ra đời của Ban Biên Soạn Sách Chăm (BBSSCC) và tìm cách bảo vệ một cách mù quáng, quanh co và phi khoa học cho 7 sai lỗi m trong sách giáo trình của cơ quan này mà các nhà khoa học và trí thức Chăm đã từng nêu. Nếu Quàng Đới Cn bỏ phí thì giờ để viết tác phẩm tập trung hơn 200 trang nhằm bảo vệ cho sách giáo trình của BBSSCC, là vì những nguyên nhân sau đây:

Sai lỗi m về khái niệm giữa tiếng nói và chữ viết

Trong tác phẩm, Quàng Đới Cn lập đi lập lại cả trăm lần cho rằng trước khi bắt tay vào viết biên soạn sách giáo trình, BBSSCC đã thành công nghiên cứu vô cùng khoa học cách phát âm trong tiếng nói của người Chăm, nào là âm dài, âm ngắn, âm cao, âm thấp, âm trầm, âm ek, âm ok, v.v. Dựa vào cách phát âm này, BBSSCC tìm cách xây dựng một qui luật mới cho Akhar Thrah bằng cách dùng chữ viết Chăm để ghi lại tất cả cách phát âm trong tiếng nói của người Chăm. Chính đó là nguyên nhân ra đời của ký tự có “paoh gak”, ký tự “craoh ao” không có “dar tha”, ký tự “baluw” ám chỉ cho âm dài, v.v.

Phonetic pháp dùng chữ viết Chăm để ghi lại cách phát âm trong tiếng nói của người Chăm đã khiến mình rằng Quãng Đới Cấn và BBSSCC có khái niệm hoàn toàn sai lầm về mục tiêu của tiếng nói và chữ viết. Chúng tôi xin lập lại thì nào là mục tiêu của tiếng nói và chữ viết đã đăng trong Champaka.info ngày 11-1-2015:

• Tiếng nói

Tiếng nói của người Chăm là cách phát âm để người Chăm cùng hiểu nhau. Tức rằng cách phát âm trong tiếng nói thông hay biến đổi, Trên thế giới này, không có chữ viết nào, dù là chữ Latinh, Phạn, Khmer, Lào, Thái, v.v. có để ký tự để ghi cách phát âm của tiếng nói, ngoại trừ bảng ký tự “phiên âm quốc tế”.

• Chữ viết

Chữ viết của dân tộc Chăm là hệ thống ký tự không có mục tiêu để ghi cách phát âm tiếng nói của người Chăm mà là qui định luật chính tả của một từ vựng nằm trong tiếng nói của dân tộc này.

Ra đời từ vựng triu Po Romé, bên cạnh cái Chăm có 82 ký tự thì mới cách biệt di biệt doch, không bao giờ thay đổi cho đến năm 1975. Cũng vì sự lỗi ng ký tự quá gìi hñ, Akhar Thrah Chăm không thể nào ghi lại mới cách toàn diện cách phát âm trong tiếng nói của dân tộc này. Chính vì nguyên nhân đó, mới sự từ vựng trong tiếng Chăm viết như nhau nhưng đọc khác nhau. Đây là thí dụ điển hình:

*Urang palei **caok** gem **caok** gem **caok***

Người thôn Hiu Lư vư a khóc vư a bóc

Từ **caok** ở đây viết như nhau nhưng phát âm 3 lần khác nhau. Nhưng đây là trường hợp **bất qui tự**

”, nhưng phải hiểu theo lòng, tùy theo ngữ cảnh mà đọc, chứ không ai đọc ra chữ bên ký tự mới để gìi quy định cho văn đọc này như Quốc Ngữ Việt Cn và BBSSCC đã chỉ trình.

Chữ viết Chăm là ký tự dùng để qui định luật chính tả của một từ vựng nằm trong tiếng nói. Chính vì nguyên nhân đó, người Chăm có quy định phát âm như thế nào cũng được, nhưng khi viết, thì phải viết đúng chính tả đã có trên văn bản do cha ông để lại. Và qui luật chính tả của Akhar Thrah Chăm dù sao cũng đã có sẵn trong từ điển Aymonier và Moussay. Tại sao BBSSCC không đưa vào đó để đưa vào sách giáo trình, nhưng để ra chữ tạo hình thì mới cho luật chính tả của chữ Chăm? Đây là vài thí dụ điển hình:

- “Đ” của tiếng Việt, chữ Chăm viết là **puet**. Nếu người Chăm phát âm là “pôc, paoc.v.v.” thì đó là quy n của họ. Nhưng viết, thì phải viết đúng chính tả: “

puet

”. Quy ng Đ i C n và BBSSCC không có quy n xóa bỏ luật chính tả của Akhar Thrah đ vi t theo các phát âm của tiếng nói là “pôc”.

- “Khóc” của tiếng Việt, chữ Chăm viết là **caok** và “bóc” của tiếng Việt, chữ Chăm cũng viết là **caok**. Hai t vi t nh nhau, nhưng đ c khác nhau. Đây là tr ng h p “ **b t qui t**”, tùy theo ng c nh mà đ c. Quy ng Đ i C n và BBSSCC không có quy n ch bi n ký t “paoh gak” đ áp d ng vào “caok” (bóc) h u phân bi t v i “caok” (khóc).

Cũng vì hi u lỗi m Akhar Thrah Chăm là h th ng ký t dùng làm công cụ ghi i cách phát âm tiếng nói thành ra Quy ng Đ i C n và BBSSCC tìm cách ch nh lý qui luật Akhar Thrah Chăm đ phù h p v i tiếng nói. Đây là ph ng pháp ch nh lý **hgu xu n** nh t, của t ng x y ra trong c ng đ ng t c ng i có h th ng ch vi t trên th gi i hôm nay.

Sai lỗi m v m c tiêu và ph ng pháp so n th o sách giáo trình

Trong tác phẩm, Quy ng Đ i C n vùng d y b o v cho BBSSCC đã có công biên so n sách

giáo trình dạy tiếng Chăm vô cùng dễ sử, hợp lý, hợp tình, đã đào tạo hơn chục ngàn con em Chăm biết đọc chữ Chăm gần 30 năm qua, nhưng Quê hương Đồi Cọn quên đi những con em này biết đọc chữ Chăm của biết đến của BBSSCC hay chữ Chăm truyền thống mà các bậc tu sĩ, bô lão và trí thức đang xem đang hôm nay?

Mục tiêu của sách giáo trình

Đang trên phương diện giáo dục, sách giáo trình dạy tiếng Chăm phải là công trình nhằm **tạo đi u kiện để con em người Chăm đọc và viết bằng chữ Chăm do cha ông để lại**, tức là chữ Chăm mà các bậc tu sĩ, bô lão và trí thức đang xem đang hôm nay, dù khó khăn thế nào đi nữa. Sách giáo trình dạy tiếng Việt cũng thế, tức là công trình giúp con em người Việt đọc được tiếng Việt mà dân tộc Việt Nam đang xem đang hôm nay.

Dựa vào định nghĩa này, chúng tôi cho rằng Quê hương Đồi Cọn và BBSSCC có nhận định hoàn toàn sai lầm về mục tiêu và phương pháp soạn thảo sách giáo trình. Thay vì tìm cách biên soạn sách giáo trình nhằm "giúp con em người Chăm đọc và viết bằng chữ Chăm đang lưu truyền trong xã hội Chăm hôm nay", BBSSCC lại tìm cách xây dựng một phương pháp mới, bằng cách dựa vào cách phát âm trong tiếng nói của người Chăm để biến một số ký tự mới họ qui định như luật chính tả của chữ viết Chăm. Kết quả đó, những con em người Chăm học tiếng Chăm của biết đến của BBSSCC không đọc được văn bản do cha ông để lại, vì cách cấu trúc luật chính tả trong chữ Chăm của biết đến của BBSSCC hoàn toàn khác biệt với chữ Chăm truyền thống.

Phn̄ng pháp soạn sách giáo trình

Trên nguyên tắc, phn̄ng pháp soạn thảo sách giáo trình gì cũng chỉ viết trên thế giới, dù là chữ Chăm, Việt, Khmer, Lào, v.v đều có một qui luật chung, đó là không đưa vào cách phát âm của tiếng nói để qui định luật chính tả của một từ vựng, mà là đưa vào những từ vựng đã có sẵn trên văn bản do cha ông để lại để làm tiêu chuẩn cho qui luật chính tả. Chính vì nguyên nhân đó, BBSSCC phải tập trung **"trước tiên"** mọi nỗ lực của mình vào công tác nghiên cứu và tìm tòi tất cả những từ vựng đã có mặt trên văn bản của Akhar Thrah Chăm để làm tiêu chuẩn cho qui luật chính tả và ngữ pháp hầu đưa vào sách giáo trình. Điều đáng mừng là hầu hết những từ vựng của Akhar Thrah Chăm đã có sẵn trong từ điển Aymonier và Moussay, thành ra BBSSCC không tốn công đi tìm từ vựng nữa.

Nếu trong từ điển Aymonier và Moussay đưa ra một từ vựng những viết như u l n khác nhau, như **"bulan"** (tháng), cũng viết **"balan, bilan"**, thì BBSSCC có quy định chọn lấy một trong những từ này để làm tiêu chuẩn cho sách giáo trình của mình. Và không ai có quyền phản đối sự chọn lấy này.

Nếu trong từ điển Aymonier và Moussay có những từ viết như nhau nhưng khác nhau như trường hợp:

*Urang palei **caok** gem **caok** gem **caok***

Ngồi i thôn Hi u L v a khóc v a bóc

Luk jru, luk gila, jalan luk

Tm thu c, ngu xu n, đ ng l i l m

thì BBSSCC phải có nghĩa và giải thích đây là từ ng h p **b t qui t t** trong Akhar Thrah, bu c con em Chăm phải h c thu c lòng, tùy theo ng c nh mà đ c. Và ph ng pháp này cũng t ng áp đ ng trong sách giáo trình d y ch Chăm c a nhóm L u Quý Tân biên soạn d i th i Vi t Nam C ng Hòa. Vì từ ng h p “

b t qui t t

” không phải là v n đ riêng t c a Akhar Thrah Chăm mà là v n đ chung c a ch vi t trên th gi i.

Giải thích cho con em Chăm bi t r ng Akhar Thrah có nhi u từ ng h p **b t qui t t** bu c phải h c thu c lòng, không phải là hành vi mang tính cách t i ph m đ i v i di s n ngôn ng và ch vi t Chăm. T i sao BBSSCC không th c hi n nghĩa v này, mà đ ng ra ch bi n bao ký t l i căng đ đ a và sách giáo trình, đã làm đ o l n c qui lu t chính t c a Akhar Thrah Chăm do cha ông đ l i. Thay vì “

puec

” (đ c) ghi trong Akhar Thrah truy n th ng, BBSSCC vi t thành “

pôc

”; thay vì “

caok

” (bóc) có “paoh kak”, BBSSCC biến thành “**coag**”, có “paoh gak”.

Một khi BBSSCC công nhận rằng chữ Chăm có nhiều từ ngữ hợp **ph** **t** **quí** **t**”, nhưng người học phải tôn trọng, thì thì mới chuyển đổi êm xuôi, không làm phiền hà đến Akhar Thrah truyền thống, không ai đứng ra chống đối BBSSCC và còn giúp con em Chăm được được chữ Chăm do cha ông để lại.

Cũng vì vậy phải sai lầm về mặt tiêu và phương pháp biên soạn, sách giáo trình của BBSSCC chỉ là công cụ biến con em Chăm học chữ Chăm của BBSSCC trở thành thành thạo **mù chữ Chăm**”, vì họ không được được văn bản do cha ông để lại. Kể từ đó, các con em này trở thành thành thạo **mù văn hóa**” vì không còn có hội để khai phá những kho tàng văn hóa của Chăm truyền thống. Chính vì thế, chúng tôi đưa ra kết luận rằng, sách giáo trình của BBSSCC mà Quê hương Đệ C nhận được ra bào chữa, chỉ là công cụ nhằm tiêu diệt trí tuệ của một thành thạo Chăm được họ không còn liên hệ gì với di sản văn hóa của dân tộc Chăm nữa.

Bên cạnh những phương pháp giáo dục truyền thống

Trong tác phẩm, Quê hương Đệ C nhận được BBSSCC lập đi lập lại cho rằng phương pháp soạn

tho sách giáo trình giáo dục tiểu học Chăm phiên dịch vào qui luật:

- Mọi ký tự chữ có một cách phát âm

- Mọi từ vựng chữ có một cách đọc

Chúng tôi cho đây là quan điểm "**phi khoa học và khô cứng**" nhất, vì qui luật “mọi từ vựng chữ có một cách đọc” là hai thực thể cấu trúc tiểu học Việt (tức là ngôn ngữ có nguồn gốc của tiểu học Hán) không liên hệ gì đến Akhar Thrah Chăm.

Quảng Đông C đã quên rằng tiểu học Việt và tiểu học Chăm là hai thực thể ngôn ngữ có cách cấu trúc hoàn toàn khác nhau:

- Trong tiểu học Việt, mọi từ vựng chữ có một cách phát âm nhưng mang nhiều nghĩa khác nhau. Thí dụ, trong tiểu học Việt có 4 từ “tính”, đọc khác nhau nhưng phát xuất từ 4 nguồn gốc khác nhau, nếu nhìn trên ký tự của chữ Hán: tính đức, tính lý học hợp mầu, tính danh, tính chất.

- Trong tiếng Chăm hay tiếng Anh, Pháp, Mã, v.v., thì hoàn toàn ngược lại. Một từ vựng viết như nhau, nhưng có cách đọc khác nhau và có nghĩa khác nhau, như *Urang palei caok gem caok gem caok*

Ai cũng biết, BBSSCC là cơ quan của nhà nước Việt Nam. Nhưng không phải vì thế mà BBSSCC lại đưa vào phạm vi pháp giao ngữ dạy tiếng Việt để làm tiêu chuẩn học biên soạn sách giáo trình dạy tiếng Chăm. Có chăng BBSSCC là cơ quan không có trình độ về luật của chính Việt Chăm thành ra từ điển dạy theo phạm vi pháp giao ngữ dạy tiếng Việt để làm tiêu chuẩn cho sách giáo trình của mình, vì nhà Việt Nam không bỏ bu c BBSSCC kia mà.

Bỏ thôi miền b i các nhà ngôn ngữ học

Đang trên nguyên tắc khoa học, soạn thảo sách giáo trình giao ngữ dạy Chăm không phải là công tác của các nhà ngôn ngữ học mà là trách nhiệm của các nhà văn tự học, tức là những người chuyên về chữ viết trên văn bản, am hiểu về kho tàng lịch sử và văn học viết bằng Akhar Thrah. Sau năm 1975, xã hội Chăm không thiếu những nhà văn tự học uyên thâm như Thiên Sanh Cn, Trư ng Tn, S Văn Ng c, Qu ng Văn Đ i, Thành Phú Bá, v.v. Chính họ mới là người có đủ cách để bàn về chữ viết, tức là bàn về luật chính tả và ngữ pháp của tiếng Chăm, chứ không phải là nhà ngôn ngữ học như Qu ng Đ i Cn.

Thay vì đi tìm những nhà văn thực học, BBSSCC lại nghe theo quan điểm của một số nhà ngôn ngữ học ngôn ngữ Kinh tế chỉ định khu vực mà đi rồi về sau ngày giờ phóng đồ hình thành sách giáo trình giảng dạy tiếng Chăm. Đây là công tác lộn độn, vì nhà ngôn ngữ học là những người chuyên về cách phát âm của tiếng nói, nào là dài, âm ngắn, âm ek, âm ok, âm mũi, âm h-ng.v.v. không có vai trò gì trong cuộc bàn cãi về chữ viết Chăm, tức là qui luật chính tả, ngữ pháp và ý nghĩa từ vựng của Akhar Thrah.

Một khi bị thôi miên bởi qui luật của các nhà ngôn ngữ học, Quê Ng Đai Cn và BBSSCC tội lỗi kéo mình vào cơn mê, lấy tiếng nói làm tiêu chuẩn và buộc chữ viết Chăm phải làm nghĩa và ghi lại cách phát âm của tiếng nói. Đây là phương pháp so sánh theo sách giáo trình **"hgu xu n"** nhốt, chèn tiếng x-y ra trên thỏi giấy. Chính đó là nguyên nhân gây thích thú sao Quê Ng Đai Cn đã bỏ phí thì giờ để viết tác phẩm hơn 200 trang hầu như chỉ thích trên trãi dãi để viết qui luật âm dài âm ngắn trong tiếng nói của người Chăm, không liên hệ gì đến chữ viết của dân tộc này. Vì trong Akhar Thrah Chăm, không có ký tự nào ám chỉ cho âm dài hay âm ngắn.

Bối cảnh tìm kiếm trong chữ viết xã hội chữ nghĩa

Năm 1978 đánh dấu ngày ra đời của BBSSCC. Đây cũng là thời kỳ mà người Chăm bắt đầu tiếp xúc với văn bản của ngôn ngữ Kinh tế chỉ định khu vực về sau ngày giờ phóng, không biết gì về ngôn ngữ và chữ viết Chăm, ngoài hiểu biết của người Chăm phải xóa bỏ mọi di sản của chữ viết Nam Cộng Hòa, thể thống chính trị, quy định làm chữ viết đại, thể chế gia đình và xã hội, cách thức ngôn ngữ và chữ viết.

BBSSCC là cơ quan của nhà nước Việt Nam trước thu thập giáo dân của tỉnh Bình Thuận vào năm 1978. Để chứng minh lòng trung thành với chế độ và luôn luôn ghép mình vào khuôn khổ của nền giáo dân Việt Nam, BBSSCC không còn cách nào khác là đưa vào phòng pháp số n theo sách giáo trình giảng dạy tiếng Việt để làm phòng án cho sách giáo trình tiếng Chăm. Kể từ đó, các thành viên trong BBSSCC là những người biết được chữ Chăm nhưng không am tường về lịch sử ngôn ngữ và chữ viết, thi đua nhau chuyển lý chữ viết Chăm với mục tiêu biến qui luật Akhar Thrah Chăm phù hợp với cách cấu trúc của tiếng Việt, tức là “mỗi ký tự chỉ có một cách phát âm và mỗi từ vựng chỉ có một cách đọc”, nhưng không cần biết sự chuyển biến này có thể làm tổn thương đến sự sống của chữ viết Chăm không?.

Song dẫu bị thời bao cấp vào năm 1978, cơm không có mà ăn, áo không có để mặc và quần thì do bố già ở nhà, BBSSCC chỉ biết hòa theo quan điểm của nhà nước Việt Nam, tức là chôn vùi những di sản của chế độ Việt Nam Cộng Hòa, dù đó là sách giáo trình giảng dạy tiếng Chăm do nhóm Lưu Qui Tân thực hiện vào năm 1964 đi nữa, để thay vào đó sách giáo trình giảng dạy chữ viết Chăm hoàn toàn mới mẻ, phù hợp với sách giáo trình tiếng Việt của xã hội chủ nghĩa. Kể từ đó, BBSSCC tìm cách chuyển biến những ký tự mới để chuyển lý Akhar Thrah Chăm phù hợp với hệ thống cấu trúc tiếng Việt, tức là:

- Mỗi ký tự chỉ có một cách phát âm
- Mỗi từ vựng chỉ có một cách đọc.

Những biến cố vừa nêu ra không phải là phong cách của đất nước chúng tôi để bởi nhà BBSSCC, mà là tình tình chân thành của một số người Chăm đã từng phục vụ trong BBSSCC, những đã rút khỏi cơ quan này, vì không chấp nhận Akhar Thrah Chăm có “paoh gak” và chữ viết Chăm có “baluw” (ám chỉ cho lòng), những người người “gáo phư chỉa tìm ra người chỉa ng”.

Theo chúng tôi, tâm tình của một số người Chăm đã bỏ BBSSCC ra đi mà chúng tôi vẫn nêu ra là mình chúng vô cùng chính xác nhằm giúp ích thích thú sao BBSSCC đã chứng minh lý Akhar Thrah Chăm thành công vì tất cả cũng có “paoh gak”.